

*Comparative Legilinguistics*

vol. 31/2017

DOI : <http://dx.doi.org/10.14746/cl.2017.31.6>

# PRZEKŁAD NIEMIECKOJĘZYCZNYCH DOKUMENTÓW SAMOCHODOWYCH W ŚWIETLE KONCEPCJI PLURICENTRYZMU JĘZYKOWEGO

**ARTUR DARIUSZ KUBACKI**

Katedra Językoznawstwa Niemieckiego

Instytut Neofilologii

Uniwersytet Pedagogiczny

im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ul. Studencka 5, pok. 403, 31–116 Kraków

kubart@post.pl

**Abstrakt:** Tematem niniejszego artykułu jest przekład dokumentów samochodowych z Niemiec, Austrii i Szwajcarii w świetle koncepcji pluricentryzmu językowego. Niemieckojęzyczne dokumenty samochodowe, będące z genologicznego punktu widzenia dokumentami urzędowymi, poddano analizie pod kątem ich funkcji, struktury językowej oraz problemów translacyjnych, jakie mogą pojawić się przy ich tłumaczeniu na język polski. Przekład specjalistyczny w kontekście pluricentryzmu niemieckiego rzadko był dotychczas przedmiotem rozważań naukowych. W

teoretycznej części artykułu scharakteryzowano ogólnie zjawisko pluricentryzmu językowego oraz prowadzone w tym zakresie badania kontrastywne w Polsce. W praktycznej części artykułu omówiono dokumenty samochodowe jako specyficzny rodzaj dokumentów urzędowych, dokonano ich krótkiej charakterystyki funkcjonalnej i językowej, a następnie wskazano na problemy przekładu tego typu dokumentów z perspektywy pluricentryzmu językowego. Ponadto wskazano na błędy w tłumaczeniu austriackich dokumentów samochodowych popełnione przez tłumacza przysięgłego języka niemieckiego.

Słowa kluczowe: komparatystyka legilingwistyczna, pluricentryzm, język specjalistyczny, język urzędowy, dokumenty samochodowe

### **TRANSLATION OF GERMAN-LANGUAGE VEHICLE REGISTRATION DOCUMENTS IN THE LIGHT OF LINGUISTIC PLURICENTRISM**

**Abstract:** The author analyses the translation of vehicle registration documents issued in Germany, Austria and Switzerland in the light of linguistic pluricentrism. German-language vehicle registration documents, belonging to the genre of official documents, are examined from the point of view of their function, linguistic structure and translation problems which may appear while translating them into Polish. The translation of LSP texts in the context of pluricentrism of the German language has rarely been the subject of scientific analyses. In the theoretical part of the article, the author generally characterizes linguistic pluricentrism and Polish contrastive studies in that respect. In the practical part of the article, he discusses vehicle registration documents as a specific type of official documents, shortly describes them functionally and linguistically and considers translation problems connected with these documents from the perspective of linguistic pluricentrism. Finally, he indicates mistakes in the translation of Austrian vehicle registration documents made by a sworn translator of German.

Keywords: comparative legilinguistics, pluricentrism, LSP, official language, vehicle registration documents

### **ÜBERSETZUNG DEUTSCHSPRACHIGER KFZ-DOKUMENTE IM LICHT DER PLURIZENTRIK**

**Abstract:** Zum Thema des Aufsatzes hat der Autor die Übersetzung der Kfz-Dokumente aus Deutschland, Österreich und der Schweiz im Lichte

des plurizentrischen Konzepts gemacht. Die deutschsprachigen Kfz-Dokumente wurden aus genologischer Sicht auf ihre Funktion, Sprachstruktur und bei deren Übersetzung ins Polnische zu erscheinenden Translationsprobleme hin analysiert. Die Fachübersetzung aus plurizentrischer Perspektive war bisher nur selten Gegenstand wissenschaftlicher Überlegungen. Im theoretischen Teil des Artikels wurden die Erscheinung der Plurizentrik im Allgemeinen wie auch die dazu in Polen geführten kontrastiven Untersuchungen charakterisiert. Im praktischen Teil des Artikels wurden die Kfz-Dokumente zuerst als Eigenart der Amtssprache besprochen und dann einer kurzen sprachlichen und funktionalen Charakteristik unterzogen. Anschließend wurde auf die Übersetzungsprobleme derartiger Dokumente aus plurizentrischer Sicht hingewiesen. Darüber hinaus wurden einige Fehler in der Übersetzung österreichischer Kfz-Dokumente genannt, die von einem staatlich vereidigten Übersetzer für Deutsch begangen worden sind.

Schlüsselwörter: komparative Rechtslinguistik, Plurizentrik, Fachsprachen Amtssprachen, Kfz-Dokumente

## **Wstęp**

Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie problemów tłumaczenia poświadczanego w świetle pluricentrycznej koncepcji języka niemieckiego. Trudności translacyjne ukazę na przykładzie tłumaczenia niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych<sup>1</sup>, które z genologicznego punktu widzenia zaliczane są do dokumentów urzędowych. W pierwszej części artykułu scharakteryzuję krótko zjawisko pluricentryzmu językowego oraz prowadzone w tym zakresie badania w Polsce, natomiast w drugiej jego części omówię najpierw dokumenty samochodowe jako specyficzny rodzaj dokumentów urzędowych oraz dokonam ich krótkiej charakterystyki funkcjonalnej i językowej, a następnie wskażę na problemy przekładu tego typu dokumentów z perspektywy pluricentryzmu niemieckiego<sup>2</sup>. Warto dodać, że niemieckojęzyczne dokumenty samochodowe były

---

<sup>1</sup> Termin *dokumenty samochodowe* jest używany w literaturze przedmiotu przez Reginę Solową (2013: 92), zaś Grzegorz Chromik (2010: 278) preferuje termin *dokumenty rejestracyjne*.

<sup>2</sup> Problemy tłumaczenia niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych były już wprawdzie przedmiotem mojego zainteresowania (zob. A.D. Kubacki, 2007, *Problemy*

już przedmiotem analizy czynnego tłumacza przysięgłego Grzegorza Chromika (2010), który uwrażliwił tłumaczy na problemy translacyjne związane z rozbieżnością znaczeniową między polskimi a niemieckimi terminami prawnymi z zakresu przepisów drogowych. W swoich rozważaniach zwrócił on uwagę na zróżnicowane nazewnictwo dokumentów rejestracyjnych w Niemczech i Austrii.

## 1. Zarys koncepcji pluricentryzmu języka niemieckiego<sup>3</sup>

Jeszcze do końca lat 80. XX wieku język niemiecki uważano za język monocentryczny, tzn. taki, który posiada jeden standard. Był nim język używany w Niemczech (RFN i NRD) i obowiązywał jako wariant główny lub norma. Niemczyzna jako język urzędowy Republiki Austrii, Konfederacji Szwajcarskiej, Księstwa Liechtensteinu, Wielkiego Księstwa Luksemburga i Królestwa Belgii, a także jako język regionalny w Trydencie i Tyrolu Południowym (Włochy) oraz w Alzacji i Lotaryngii (Francja) traktowana była jedynie jako wariant poboczny lub odchylenie od normy ogólnoniemieckiej (zob. A.D. Kubacki 2014b: 158). Aleksander Szulc (2005: 25) uważa, że język niemiecki, w przeciwieństwie do języka francuskiego czy angielskiego, od zawsze był językiem pluricentrycznym, co ma swoje uzasadnienie historyczne w krańcowo różnym przebiegu formowania się niemieckiego języka ponaddialektalnego w stosunku do na przykład francuskiego czy angielskiego.

Koncepcja pluricentryzmu języka niemieckiego stała się dopiero w latach 90. obiektem zintensyfikowanych badań językoznawczych<sup>4</sup>

---

*tłumaczenia niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych*, [w:] *Współczesne kierunki analiz przekładowych*, red. Maria Piotrowska, Kraków: Tertium, 121–132), ale kwestie dotyczące różnic lingwistycznych wynikających z koncepcji pluricentryzmu poruszyłem tam jedynie na marginesie. Nie byłem wtedy jeszcze świadomy tak wielu różnic terminologicznych i – co za tym idzie – trudności przekładowych, z którymi spotkałem się dopiero później w swojej praktyce translacyjnej, sporządzając wiele tłumaczeń poświadczonych tego typu dokumentów.

<sup>3</sup> W tej części pracy wykorzystałem fragmenty drugiego rozdziału mojego artykułu pt. *Pluricentryzm w niemiecko-polskich słownikach ogólnych i specjalistycznych*, który ukazał się w 2015 r. na łamach *Lingwistyki Stosowanej* (15: 4/2015, s. 33–46).

<sup>4</sup> Dział językoznawstwa zajmujący się takimi badaniami to lingwistyka odmian narodowych danego języka (Varietätenlinguistik).

(zob. E. Lang 2010: 197). Stała się ona przedmiotem badań naukowców z różnych krajów, takich jak Ulrich Ammon (1995, 1998, 2004) z Niemiec, Wolfgang Pollak (1994), Rudolf Muhr (1991, 2012) oraz Rudolf de Cillia (2006) z Austrii, a także germanista Michael Clyne (1995, 2005) z Australii. W Polsce już od 1999 r. Aleksander Szulc prowadził pogłębione badania na temat odmian narodowych języka niemieckiego jako zjawiska językowego w ogóle, przygotowując pierwszą obszerną monografię. Powstały tu także na ten temat drobne przyczynki autorstwa np. Anny Dargiewicz (2004), Sylwii Firyn (2010, 2012), Artura D. Kubackiego (2014b, 2015a, 2016c) czy Anny Radzik (2007, 2012), w których omawiane są różne aspekty językowe, dydaktyczne i translacyjne z perspektywy pluricentryzmu językowego. Natomiast w kontekście języków specjalistycznych badanych z tejże perspektywy można znaleźć zaledwie kilka pozycji, np. prace Manfreda M. Glauningera i Martina H. Grafa (2009, 2010) poświęcone aspektom dialektalnym i słownictwu żargonowemu w Austrii i Szwajcarii na przykładzie języka sportowego (piłka nożna) oraz praca Heinza D. Pohla (2007) poświęcona austriackiej tematyce kulinarnej. Wciąż natomiast brakuje systematycznych badań zjawiska pluricentryzmu w kontekście translatorycznym, a w szczególności pogłębionych przekładoznawczych analiz kontrastywnych dla pary językowej niemiecki–polski w odniesieniu do języków specjalistycznych. Pewien wyjątek stanowią tu artykuły Marcina Stanaszka (2007) dotyczące języka kulinariów czy Karoliny Paluszek (2014a, 2014b) i Artura D. Kubackiego (2011a, 2016a, 2016b) dotyczące języka prawa i administracji oraz antologie austriackich dokumentów z różnych dziedzin życia Zofii Krzysztoforskiej-Weisswasser (1994) i Artura D. Kubackiego (2015b), służące kształceniu umiejętności tłumaczenia określonych gatunków tekstowych. Dokumenty w ww. antologiach zawierają oryginalną terminologię, frazeologię, składnię i styl używane w Austrii. Ich nieznanomość może być przyczyną powstawania błędów w przekładzie (zob. A.D. Kubacki 2012: 2017). Na wyróżnienie zasługują także prace badawcze związanego naukowo z Uniwersytetem Warszawskim austriackiego badacza Reinholda Utrięgo (2010, 2012, 2013a, 2013b, 2014a, 2014b), który zajmuje się pluricentryzmem niemieckiej standardowej i specjalistycznej, prezentując liczne przykłady różnic w zakresie jej użycia w Austrii. Niestety, w przypadku pozostałych odmian języka niemieckiego (używanych w Szwajcarii, Liechtensteinie czy Luksemburgu) nadal istnieje luka, jeżeli chodzi o tego typu opracowania kontrastywne, i potrzeba jej wypełnienia.

Konceptualizacja niemieczyzny jako języka pluricentrycznego obejmuje trzy równoważne jego odmiany<sup>5</sup>, zwane inaczej standardami lub wariantami języka (zob. R. de Cillia 2006: 51; M. Clyne 1995: 20). Mamy zatem odmianę niemiecką, austriacką i szwajcarską. Natomiast Rudolf Muhr (1991: 73–74) wyróżnił cztery warianty języka, zwane także wariantami narodowymi (nationale Varianten) lub odmianami (Varietäten) języka, ze względu na istnienie czterech równoważnych centrów (państw). Muhr za odrębny wariant języka uznawał oprócz niemieczyzny w RFN, Austrii i Szwajcarii niemieczyznę w NRD. Różnice językowe niemieczyzny używanej w Niemczech, Austrii i Szwajcarii – zresztą nie tylko odnoszące się do leksyki – określa się teraz odpowiednio terminami: teutonizmy, austriacyzmy i helwetyzmy (zob. S. Firyn 2012: 51–52).

Według Ulricha Ammona (1995: 96–97) za język pluricentryczny należy uznać każdy język, który posiada kilka wariantów standardowych obowiązujących w różnych państwach, choć niekoniecznie muszą one mieć status języka urzędowego. Ponadto państwa mające „własny” standardowy wariant języka dysponują narzędziami normatywnymi w postaci słowników, zasad pisowni, wymowy czy gramatyki, czyli – inaczej mówiąc – posiadają tzw. kodeks lingwistyczny. W przypadku Austrii źródłem normatywnym jest *Österreichisches Wörterbuch* (H. Fussy, U. Steiner 2006), dla Niemiec jest to seria słowników Dudena, w tym obszerny *Deutsches Universalwörterbuch Duden* (2011), a dla niemieckojęzycznej Szwajcarii są to takie słowniki, jak np. *Unser Wortschatz*, *Schweizer Wörterbuch der deutschen Sprache* (I. Bigler 1987) czy też *Schweizer Wörterbuch. So sagen wir in der Schweiz* (K. Meyer 2006).

W odniesieniu do koncepcji pluricentryzmu językowego Ulrich Ammon (1995: 96) wyróżnia ponadto trzy pełne ośrodki językowe (Vollzentren) i cztery półośrodki językowe (Halbzentren). Pełne ośrodki językowe to Niemcy, Austria i niemieckojęzyczna Szwajcaria, posiadające kodeksy lingwistyczne dla używanego w nich standardu, które zostały opracowane przez specjalistów danego kraju niemieckojęzycznego, ale niekoniecznie w nim wydane. Półośrodki językowe obejmują Liechtenstein, Luksemburg, Belgię Wschodnią oraz Tyrol Południowy, które nie posiadają takich kodeksów. Zdaniem Heidemarie Markhardt (2006: 9)

---

<sup>5</sup> Definicje wariantu i odmiany języka można znaleźć u Aleksandra Szulca (1999: 21–22). W niniejszym artykule stosuję oba terminy synonimicznie.

norma języka ogólnego (Gesamtsprache) z reguły kształtowana jest właśnie przez pełne ośrodki językowe.

## 2. Dokumenty samochodowe jako specyficzny rodzaj dokumentów urzędowych

Aby zdefiniować dokument urzędowy, wystarczy sięgnąć po dwa kodeksy, tj. *Kodeks postępowania cywilnego* oraz *Kodeks postępowania administracyjnego*. Zapisy w nich są właściwie takie same. Zgodnie z art. 244 k.p.c. i art. 76 k.p.a. dokumentem urzędowym jest dokument sporządzony w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania. Dokumentami są wszelkie dokumenty pisemne niezależnie od tego, na jakim materiale zostały sporządzone. Ustawodawca nie określa natomiast kształtu dokumentu, jego wyglądu, układu strony, stosowanych czcionek czy kolorów. Dokument urzędowy, sporządzony przez upoważniony do tego organ, stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo stwierdzone, i korzysta z domniemania prawdziwości (autentyczności) dokumentu oraz zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo stwierdzone. Dokumentami prywatnymi są natomiast pozostałe dokumenty, które nie są dokumentami urzędowymi. Dokumentami urzędowymi nie są także ustawy, rozporządzenia ani inne materiały normatywne, a także znaki legitymacyjne, jak np. bilety, kwity, kupony.

Za dokument urzędowy uznaje się m.in. dowód osobisty, książeczkę wojskową, paszport, pocztowy dowód doręczenia przesyłki, akt notarialny i inne dokumenty notarialne, dyplomy i świadectwa ukończenia nauki, wyroki i postanowienia sądowe, odpisy z rejestrów sądowych, decyzje i zaświadczenia wydane przez organy administracji publicznej, w tym: **dowód rejestracyjny**<sup>6</sup>, wypis z ewidencji gruntów i budynków, akty stanu cywilnego, prawo jazdy, kartę rowerową i kartę motorowerową<sup>7</sup>.

---

<sup>6</sup> Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20.06.2008 r., III SA/Wa 474/08.

<sup>7</sup> [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dokument\\_urz%C4%99dowy](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dokument_urz%C4%99dowy) (data dostępu 18.06.2017 r.).

W związku z powyższym dokumenty samochodowe, zwłaszcza eksplicitnie wymieniony dowód rejestracyjny, należy uznać za dokumenty urzędowe. W niniejszym artykule skupię się na dwóch takich dokumentach, często będących przedmiotem tłumaczenia poświadczonego, tj. na dowodzie rejestracyjnym (**Fahrzeugschein**) oraz karcie pojazdu (**Fahrzeugbrief**)<sup>8</sup>. Wzory ich formularzy zostały ujednolicone w krajach Unii Europejskiej<sup>9</sup>, choć polska nazwa *dowód rejestracyjny* w niemieckim dokumencie **Zulassungsbescheinigung** – mimo unijnej unifikacji – nie odpowiada oficjalnej nazwie zamieszczonej w dyrektywie, gdyż w artykule 2 dyrektywy w wersji polskiej mowa jest o *świadectwie rejestracji*. Dokument ten – jak stanowi dyrektywa – może składać się z jednej lub dwóch części. Zarówno w Niemczech, jak i w Austrii dowód rejestracyjny składa się z dwóch części, które odpowiednio nazwano *Zulassungsbescheinigung Teil I* (dowód rejestracyjny część I) oraz *Zulassungsbescheinigung Teil II* (dowód rejestracyjny część II). W Niemczech przy obydwu częściach dowodu rejestracyjnego podano także w nawiasach poprzednio obowiązujące nazwy, tj. *Zulassungsbescheinigung Teil I (Fahrzeugschein)* oraz *Zulassungsbescheinigung Teil II (Fahrzeugbrief)*. W Austrii natomiast na obydwu częściach dokumentów, które po niemiecku oznaczono także jako część I oraz część II, widnieje w języku polskim jedynie odpowiednik *dowód rejestracyjny* bez doprecyzowania, o jaką część chodzi. Ponadto zdziwienie może budzić odmienna liczba języków unijnych na formularzach: w Niemczech – 19 języków, zaś w Austrii – 22 języki<sup>10</sup>. Jak łatwo zauważyć, nazwy nowych dokumentów samochodowych w stosunku do poprzednich nie odzwierciedlają dokładnie charakteru tych dokumentów. Jak słusznie zauważa Grzegorz Chro-

---

<sup>8</sup> Ekwiwalenty słownikowe w słownikach specjalistycznych dla nazw tych dwóch dokumentów są różne, np. *Fahrzeugbrief* – *książka pojazdu* (notabene terminu tego używano w Polsce w latach 50.), *Fahrzeugschein* – *dowód rejestracyjny* (M. Walczyński, S, Zasada 2004: 76–77), *Kraftfahrzeugbrief (Zulassungsbescheinigung Teil II)* – *karta pojazdu mechanicznego*, *Kraftfahrzeugschein (Zulassungsbescheinigung Teil II)* – *dowód rejestracyjny* (A. Kilian, A. Kilian 2014: 421). W przypadku szwajcarskiego dowodu rejestracyjnego ww. słowniki specjalistyczne nie odnotowują takiego terminu w ogóle.

<sup>9</sup> W związku z implementacją dyrektywy unijnej w zakresie wydawania dokumentów rejestracyjnych pojazdu od 1 października 2005 r. wprowadzono w Niemczech nowe wzory niemieckiego dowodu rejestracyjnego i karty pojazdu. W Austrii nowe wzory obowiązują już od 1999 r. W tym zakresie obowiązuje dyrektywa Rady 1999/37/WE z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie dokumentów rejestracyjnych pojazdów.

<sup>10</sup> Przypomnijmy, że w Unii Europejskiej obowiązują 24 języki urzędowe.



mik (2010: 279), Niemcy – podając nazwy nowych dokumentów w językach państw członkowskich UE – sami wprowadzili zamieszanie. Zamiast – jak stwierdza – zdecydować się na *świadectwo rejestracji/zaświadczenie o rejestracji*, które byłoby wiernym tłumaczeniem nowej nazwy dokumentu i pozwoliło na uniknięcie nieporozumień, ówczesną *kartę pojazdu* (niem. *Fahrzeugbrief*) nazwano teraz *dowodem rejestracyjnym część II*. Dodajmy, że zanim UE ujednotociła formularze dokumentów samochodowych, w Austrii używano terminów **Typenschein** lub **Einzelgenehmigung** – *karta pojazdu/karta typu* (zob. G. Chromik 2010: 279).

W Szwajcarii dokumentem niezbędnym do rejestracji pojazdu jest dowód rejestracyjny pojazdu (**Fahrzeugausweis**), wydawany w czterech językach urzędowych tego kraju, a mianowicie niemieckim, francuskim, włoskim i retoromańskim.

### 3. Charakterystyka niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych

Wiedza o gatunku przekładanych tekstów jest często przydatna w trakcie samego tłumaczenia, ponieważ ułatwia jego proces. Dlatego najpierw opiszę niemieckojęzyczne dokumenty samochodowe ze względu na ich funkcję, a następnie dokonam ich krótkiej charakterystyki językowej.

#### 3.1. Charakterystyka funkcjonalna

Wydawanie dowodów rejestracyjnych oraz kart pojazdów jest uregulowane w Niemczech w ustawie o dopuszczeniu osób i pojazdów do ruchu po drogach publicznych (*Straßenverkehrs-zulassungsordnung = STVZO*)<sup>11</sup> z 1938 r. Dokumenty samochodowe są wydawane przez wydziały komunikacji organów administracji samorządowej (np. starostwa powiatowe, gminy). Natomiast w Austrii obowiązuje w tym zakresie

---

<sup>11</sup> M. Walczyński, S. Zasada 2004: 251.

ustawa o pojazdach mechanicznych (*Kraftfahrzeuggesetz = KFG*) z 1967 r. Uprawnienia do wydawania dokumentów samochodowych zostały tu sędowane przez państwo na prywatne towarzystwa ubezpieczeniowe, a dokładnie rzecz ujmując – ich konkretne filie, które pełnią rolę organów rejestrujących. W Szwajcarii – podobnie jak w Niemczech – odpowiedzialne za obrót dokumentami samochodowymi są urzędy komunikacji (*Strassenverkehrsämter*), działające przy poszczególnych kantonach, zaś przepisy regulujące wydawanie dowodu rejestracyjnego zawarte są w rozporządzeniu o dopuszczeniu osób i pojazdów do ruchu drogowego (*Verkehrszulassungsverordnung = VZV*) z 1976 r.

Dowody rejestracyjne oraz karty pojazdu co do zasady mają formę papierową. W Austrii od 2010 r. można złożyć wniosek o wydanie dowodu rejestracyjnego w formie karty chipowej. Zarówno austriackie dokumenty samochodowe, jak i niemiecki dowód rejestracyjny mają format składanej książeczki i można je złożyć na części według zaznaczonych linii przerywanych, natomiast szwajcarski dowód rejestracyjny składa się na połowę. Niemiecka karta pojazdu ma postać formatu A4 i obejmuje tylko jedną stronę. Warto dodać, że dowód rejestracyjny pojazdu należy zawsze mieć przy sobie podczas jazdy, a w przypadku kontroli okazywać go na żądanie policji (nieposiadanie lub nieokazanie tego dokumentu stanowi wykroczenie zagrożone karą grzywny), natomiast karty pojazdu nie wolno przechowywać w pojeździe, lecz w bezpiecznym miejscu (np. dom, sejf w banku).

Dowód rejestracyjny pojazdu spełnia podwójną rolę: potwierdza wydanie decyzji administracyjnej o zarejestrowaniu pojazdu oraz jest dokumentem stwierdzającym dopuszczenie zarejestrowanego pojazdu do ruchu. Odnotowane w nim informacje obejmują najważniejsze dane techniczne, nazwisko oraz adres użytkownika pojazdu, numer rejestracyjny oraz uwagi dotyczące przeprowadzonych badań technicznych pojazdu.

Karta pojazdu jest dokumentem urzędowym przypisanym do pojazdu, potwierdzającym przede wszystkim fakt użytkowania określonego rodzaju pojazdu przez daną osobę. Zawiera w szczególności dane identyfikacyjne pojazdu, jego parametry techniczne, a także dane identyfikacyjne użytkownika pojazdu oraz dane potwierdzające rejestrację lub wyrejestrowanie pojazdu. Dane techniczne stanowią rodzaj wyciągu ze świadectwa homologacji pojazdu. Przy każdym ponownym dopuszczeniu pojazdu do ruchu drogowego w karcie pojazdu umieszcza się dane osobowe jego aktualnego użytkownika oraz numer rejestracyjny pojazdu

nadany przez wydział komunikacji. Dokument ten nie potwierdza faktu, że użytkownik pojazdu, dla którego wydano dowód rejestracyjny i/lub kartę pojazdu, jest jego właścicielem, co odzwierciedla wyraźny zapis w karcie. Poprzednio obowiązujące w Niemczech i Austrii karty pojazdu były dokumentami informującymi jedynie o liczbie dotychczasowych użytkowników pojazdu (maksymalnie do sześciu osób) oraz o ich danych osobowych, jak nazwiska, imiona, daty urodzenia oraz miejsca zamieszkania. Ze względu na zaostrzoną ochronę danych osobowych w Unii Europejskiej obecnie wydawane dokumenty w Niemczech zawierają jedynie dane dwóch ostatnich użytkowników, a w przypadku Austrii wyłącznie ostatniego użytkownika pojazdu, tak samo jak czyni to niebędąca członkiem UE Szwajcaria.

### **3.2. Charakterystyka językowa**

Wyekscerpowane do analizy dokumenty urzędowe można zaliczyć do tzw. tekstów skonwencjonalizowanych, które Regina Solová (2013: 27) definiuje „jako formy o spetryfikowanej strukturze, posiadające określony porządek występowania poszczególnych sekwencji, stałe elementy treści, stereotypową realizację językową oraz określoną funkcję, zdeterminowaną daną sytuacją komunikacyjną”. Jak słusznie zauważa Regina Solová (tamże), silne społeczno-kulturowe nacechowanie tekstów skonwencjonalizowanych może być źródłem pewnych trudności przekładowych.

Za Reginą Solová (2013: 92) moja analiza dokumentów samochodowych obejmuje dwie kategorie elementów tekstowych, tj. (1) elementy werbalne oraz (2) elementy niewerbalne. Elementy werbalne to nazwy dokumentów, terminy, wyrażenia oraz zwroty nacechowane kulturowo, zaś elementy niewerbalne odnoszą się do układu graficznego tekstu, elementów charakterystycznych dla druków urzędowych (np. godło, herby, stopki drukarskie) oraz elementów pozatekstowych (np. pieczęcie).

W poniższych tabelach wyróżniono poszczególne elementy werbalne i niewerbalne niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych (dowody rejestracyjne – tabela nr 1, karty pojazdu – tabela nr 2).

Tab. 1. Elementy (nie)werbalne niemieckojęzycznych dowodów rejestracyjnych

Poz.	Element	Niemcy	Austria	Szwajcaria
1.	Urzędowa nazwa Unii Europejskiej	X	X	nie dotyczy
2.	Godło państwowe	X		X
3.	Urzędowa nazwa państwa wydającego dokument	X	X	X
4.	Skrót urzędowej nazwy państwa	X	X	X
5.	Obecnie obowiązująca nazwa dokumentu	X	X	X
6.	Poprzednio obowiązująca nazwa dokumentu	X		nie dotyczy
7.	Obcojęzyczne ekwiwalenty nazwy dokumentu	X	X	
8.	Formularz wielojęzyczny dokumentu			X
9.	Nazwa organu wydającego dokument	X	X	X
10.	Pieczeń organu rejestrującego	X	X	
11.	Herb jednostki administracyjnej			X
12.	Numer dokumentu	X	X	X
13.	Pouczenia prawne	X		X
14.	Dane identyfikacyjne ostatniego użytkownika pojazdu	X	X	X
15.	Dane techniczne pojazdu	X	X	X
16.	Dane dotyczące badań kontrolnych pojazdu	X		X
17.	Dane dotyczące wyrejestrowania pojazdu	X	X	X
18.	Dane dotyczące unieważnienia dokumentu	X		X
19.	Stopki drukarskie	X	X	X
20.	Czytelny lub nieczytelny podpis urzędnika	X	X	X

Źródło: opracowanie własne autora.

Tab. 2. Elementy (nie)werbalne niemieckojęzycznych kart pojazdu

<b>Poz.</b>	<b>Element</b>	<b>Niemcy</b>	<b>Austria</b>
1.	Urzędowa nazwa Unii Europejskiej	X	X
2.	Flaga Unii Europejskiej	X	
3.	Urzędowa nazwa państwa wydającego dokument	X	X
4.	Skrót urzędowej nazwy państwa	X	X
5.	Obecnie obowiązująca nazwa dokumentu	X	X
6.	Poprzednio obowiązująca nazwa dokumentu	X	
7.	Obcojęzyczne ekwiwalenty nazwy dokumentu	X	X
8.	Nazwa organu wydającego dokument	X	X
9.	Pieczęć organu rejestrującego	X	X
10.	Numer dokumentu	X	X
11.	Dane identyfikacyjne użytkownika/ów pojazdu	X	X
12.	Kod kreskowy numeru identyfikacyjnego pojazdu	X	
13.	Dane techniczne pojazdu	X	X
14.	Dane dotyczące wyrejestrowania pojazdu		X
15.	Stopki drukarskie	X	X
16.	Czytelny lub nieczytelny podpis urzędnika	X	X

Źródło: opracowanie własne autora.

Wszystkie analizowane dokumenty samochodowe mają układ tabelaryczny. Jak już wcześniej zaznaczono, szwajcarski dowód rejestracyjny w całości sporządzono w czterech wersjach językowych, natomiast dokumenty samochodowe z Niemiec i Austrii mają jedynie obcojęzyczne odpowiedniki dla niemieckich nazw dokumentu. Dowody rejestracyjne oraz karty pojazdu zawierają dużą liczbę terminów technicznych w tabe-

lach. Natomiast pouczenia prawne w dowodach rejestracyjnych z Niemiec i Szwajcarii zostały sformułowane w formie zdań. Zdania pojawiają się także w kartach pojazdu. We wszystkich dokumentach samochodowych da się zauważyć bardzo dużą liczbę skrótów i skrótowców zarówno z języka ogólnego, jak i urzędowego (prawniczego i ekonomicznego) oraz technicznego (por. Kubacki 2007: 126–127). Niektóre informacje, jak np. o wyrejestrowaniu pojazdu czy unieważnieniu dokumentu, wyczytać można z treści pieczęci podłużnych odcisniętych na dokumentach lub specjalnie naklejonych na nich nalepek. Warto dodać, że na niektórych dokumentach samochodowych czasami widnieją np. przekreślenia, dopiski odręczne, faksymile, pieczęcie podłużne i/lub okrągłe, nalepki z kodami kreskowymi, które są nośnikiem dodatkowych informacji dla urzędnika i posiadacza dokumentu.

#### 4. Trudności w przekładzie niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych

Problemy, na które najczęściej napotyka się w trakcie tłumaczenia dokumentów samochodowych, związane są przede wszystkim z ustaleniem odpowiedników polskich dla słownictwa specjalistycznego (tu: urzędowego i technicznego) używanego w innych krajach niemieckojęzycznych aniżeli Republika Federalna Niemiec. Jest to spowodowane głównie brakiem słowników mono- i bilingwalnych, w których austriackie i szwajcarskie terminy specjalistyczne byłyby w wystarczającym stopniu skodyfikowane (zob. G. Chromik 2010: 283; A.D. Kubacki 2015: 40–41)<sup>12</sup>. Tłumaczowi pozostaje zatem analiza systemów administracji Austrii i Szwajcarii oraz zakresu semantycznego terminów dotyczących

---

<sup>12</sup> Badania ilościowe i jakościowe odnoszące się do stopnia odnotowania austriackich i szwajcarskich terminów z zakresu prawa i administracji w bilingwalnych słownikach ogólnych i specjalistycznych opublikowałem w 2015 r. na łamach *Lingwistyki Stosowanej* (Kubacki 2015: 33–46). Badania leksykograficzne w parze języków niemiecki–polski w kontekście pluricentryzmu językowego były publikowane również przez Sylwię Firyn (2010) oraz Karolinę Paluszek (2014a, 2014b), o czym szerzej informuję we wspomnianym artykule. Należy dodać, że dostępne są już pierwsze opracowania leksykograficzne w parze językowej niemiecki–polski poświęcone wyłącznie jednej odmianie niemieczyny – zob. zamieszczone w bibliografii opracowanie austriackiej terminologii prawa przygotowane przez Austriackie Stowarzyszenie Tłumaczy Sądowych w Wiedniu.

rejestracji pojazdów, co dziś znacznie ułatwia Internet. Jak pisze Chromik (tamże), dzięki dostępowi do informacji encyklopedycznych poprzez Internet oraz – trzeba by jeszcze dodać – do odpowiednich aktów prawnych regulujących dopuszczanie pojazdów do ruchu drogowego można zdobyć odpowiednią wiedzę pozajęzykową i uniknąć ewentualnych błędów w tłumaczeniu.

Trudności z przekładem dokumentów samochodowych wynikające z pluricentryzmu języka niemieckiego podzieliłem na dwie grupy. Pierwsza i największa grupa obejmuje rozbieżności terminologiczne dotyczące w głównej mierze słownictwa urzędowego i technicznego zawartego w tych dokumentach, druga zaś ukazuje zmiany w obrębie struktury języka niemieckiego używanego w krajach niemieckojęzycznych, uwiadaczniającej się praktycznie na wszystkich poziomach języka.

#### **4.1. Rozbieżności terminologiczne**

W analizowanych dokumentach można wyodrębnić różnice w słownictwie urzędowym (tabela nr 3) i technicznym (tabela nr 4).

Tab. 3. Różnice terminologiczne – słownictwo urzędowe

<b>Poz.</b>	<b>Desygnat</b>	<b>Niemcy</b>	<b>Austria</b>	<b>Szwajcaria</b>
1.	Nazwisko	Name	Nachname	Name
2.	Użytkownik pojazdu	Führer / Halter	Lenker	Halter
3.	Organ rejestrujący	Zulassungsstelle	Zulassungsbehörde	Ausgabestelle
4.	Wydział Komunikacji	Kfz-Zulassungsstelle	Zulassungsstelle	Strassenverkehrsamt
5.	Data pierwszej rejestracji	Datum der Erstzulassung	erstmalige Zulassung	erste Inverkehrsetzung

6.	Numer identyfikacyjny pojazdu	Fahrzeug-Identifizierungsnummer	Fahrzeug-Identifizierungsnummer / FIN	Fahrgestellnummer
7.	Adnotacje urzędowe	amtlich zugelassene Eintragungen	behördliche Eintragungen	Verfügungen der Behörde
8.	Tablice rejestracyjne	amtliches Kennzeichen	Kennzeichen Kennzeichentafel	Schild
9.	Homologacja typu	FG-Typ-Genehmigung	Typen-genehmigung	Typen-genehmigung
10.	Badanie techniczne pojazdu	HU (Hauptunter-suchung)	Begutachtungs-plakette <sup>13</sup>	Prüfungen

Źródło: opracowanie własne autora.

Terminy urzędowe stosowane w dokumentach samochodowych – jak potwierdzają to powyższe przykłady – mają często identyczną (3) lub bardzo podobną strukturę formalną (5). Najczęściej są to dwu- lub wieloskładnikowe złożenia albo grupy wyrazowe. Rzadko są to wyrazy proste, np. *Name* – nazwisko czy *Schild* – tablice rejestracyjne. Zdarza się, że struktura formalna terminu w trzech wariantach niemieckojęzyczny jest całkowicie odmienna, jak w przykładzie (8): w niemieckojęzycznym RFN występuje grupa przymiotnikowo-rzeczownikowa, w niemieckojęzycznym szwajcarskim wyraz prosty *Schild*, zaś w niemieckojęzycznym austriackim – złożenie *Kennzeichen* lub *Kennzeichentafel*. Natomiast w przykładzie (5) Austriacy i Szwajcarzy preferują grupę przymiotnikowo-rzeczownikową, a Niemcy używają grupy rzeczownikowo-rzeczownikowej. Struktura formalna nazw niemieckojęzycznych jest o tyle ważna, że w języku polskim terminy bardzo rzadko mają formę złożenia, natomiast najczęściej występują one w postaci grup wyrazowych. Co więcej, Niemcy i Austriacy częściej operują w dokumentach formami skróconymi wyrazów niż Szwajcarzy – przykłady (4), (6), (9) i (10).

W ujęciu semantycznym przykłady zamieszczone w tabeli ilustrują różnice terminologiczne w nazywaniu użytkownika pojazdu (1)

<sup>13</sup> Potocznie *Pickerl* – jest to nalepka potwierdzająca wykonanie badania technicznego.



i (2), instytucji rejestrującej pojazd – (3) i (4), a także w określaniu elementów charakteryzujących pojazd, jak jego numer identyfikacyjny (6), tablice rejestracyjne (8), badania techniczne (10) czy homologacja (9), a nawet data pierwszej rejestracji (5). Także adnotacje zamieszczone przez urząd (7) w odpowiedniej rubryce dokumentów rejestracyjnych są inaczej określane. Różnice semantyczne mogą dotyczyć zarówno pojedynczych wyrazów (2), jak i poszczególnych składników w obrębie złożenia (3), gdzie w zależności od odmiany języka niemieckiego zmienia się motywacja nazwotwórcza raz członu określającego (4), a raz określanego (3). Całkowicie odmienne motywy nazwotwórcze utrudniają proces translacji, o czym świadczy dobitnie przykład (10) – *badanie techniczne pojazdu*. O ile człony nazwotwórcze terminu niemieckiego *Hauptuntersuchung* (dosł. badanie główne) ułatwiają przekład tłumaczowi bez konieczności sprawdzania go w słowniku, o tyle człony nominacyjne nazwy szwajcarskiej – *Prüfungen* (dosł. kontrole, egzaminy), a tym bardziej austriackiej – *Begutachtungsplakette* (dosł. plakietka z opinią/oceną) ten przekład znacznie utrudniają.

Tab. 4. Różnice terminologiczne – słownictwo techniczne

Poz.	Desygnat	Niemcy	Austria	Szwajcaria
1.	Samochód osobowy	Personen-kraftwagen PKW	Personen-kraftwagen PKW	Personenwagen
2.	Samochód ciężarowy	Lastkraftwagen LKW	Lastkraftwagen LKW	Lastwagen
3.	Pojazd mechaniczny	Kraftfahrzeug		Motorfahrzeug
4.	Karoseria	Aufbau	Aufbau	Karosserie
5.	Nadwozie zamknięte (furgon)	geschlossener Kasten	geschlossener Kasten	Kasten
6.	Nadwozie typu kombi	Kombi-limousine	Kombi-limousine	Stationswagen
7.	Rodzaj napędu	Kraftstoffart	Antriebsart	-

8.	Masa własna (pojazdu)	Leermasse	Eigengewicht	Leergewicht
9.	Poziom hałas	Stand- / Fahrgeräusch	Nahfeldpegel	-
10.	Klasa emisji spalin	Emissionsklasse	Abgasklasse	Emissionscode

Źródło: opracowanie własne autora.

Terminy techniczne – podobnie jak terminy urzędowe – mają identyczną lub bardzo podobną strukturę formalną. Najczęściej są to złożenia dwu- lub trójskładnikowe. W różnych odmianach niemieczyny – przykłady (1) i (2) – różnią się one jedynie między sobą liczbą składników: w Niemczech i Austrii terminy te składają się z trzech składników, zaś w Szwajcarii – z dwóch. Oprócz złoża terminy techniczne mają także postać wyrazów prostych, jak potwierdzają to przykłady ze Szwajcarii (4) i (5). Także w tym kraju widać wyraźniejszą tendencję do korzystania z zapożyczeń, przykład (4) – *karoseria* – *Karosserie*, aniżeli wyrazów *stricte* niemieckich – *Aufbau*. W odniesieniu do słownictwa technicznego Niemcy i Austriacy także znacznie częściej posługują się formami skróconymi niż Szwajcarzy, o czym świadczą przykłady (1) i (2). Czasami któraś z odmian niemieczyny może ułatwić translację ze względu na możliwość tłumaczenia dosłownego motywów nominacyjnych, co potwierdzają szwajcarskie odpowiedniki terminów *samochód osobowy* – *Personenwagen* (1) i *samochód ciężarowy* – *Lastwagen* (2).

Przedstawiona powyżej różnorodność terminologiczna zarówno w obrębie słownictwa urzędowego, jak i technicznego jest elementem utrudniającym przekład ze względu na to, że wielu terminów używanych w Austrii i Szwajcarii nie można odnaleźć w dwu- lub wielojęzycznych słownikach specjalistycznych z zakresu motoryzacji albo niektóre z nich są odnotowane, ale bez jakichkolwiek kwantyfikatorów wskazujących na kraj pochodzenia terminu<sup>14</sup>. Nieznajomość zakresu znaczeniowego terminów funkcjonujących w różnych krajach niemieckojęzycznych może

<sup>14</sup> Badane słowniki to: Cz. Blok, W. Jeżewski (1996), *Ilustrowany słownik samochodowy 6-języczny*, Warszawa: Wydawnictwa Komunikacji i Łączności; M. Walczyński, S. Zasada (2004): *Niemiecko-polski słownik specjalistyczny motoryzacja*, Zielona Góra: Wydawnictwo Kanion; M. Burdka, K. Trzeciak (2002), *Słownik dla diagnosty – angielski, niemiecki, włoski*. Poradnik Serwisowy Nr 5/2002, Wydawnictwo Instalator Polski.

prowadzić do błędnego tłumaczenia. Ponadto problem różnorodności terminologicznej odnosi się także do przekładu w drugą stronę, a więc z języka polskiego na język niemiecki. Różnice w terminologii mogą skutkować stosowaniem przez polskiego tłumacza rozmaitych nazw dla tych samych desygnatów w translacie. Tłumacz powinien dopasować sposób tłumaczenia odmiennych terminów niemieckich, austriackich i szwajcarskich do kraju docelowego i posługiwać się jednym, obowiązującym w danym kraju niemieckojęzycznym terminem, np. *masa własna* – niem. *Leermasse*, austr. *Eigengewicht*, szwajc. *Leergewicht*. W celu jeszcze lepszego zilustrowania tego problemu wystarczy odwołać się także do przykładu Grzegorza Chromika (2010: 280–281) dotyczącego tłumaczenia polskiego *motoroweru* na język niemiecki z uwzględnieniem koncepcji pluricentryzmu językowego. Terminowi temu w różnych krajach niemieckojęzycznych odpowiadają różne nazwy, jak np. *Mofa*, *Kleinkraftrad*, *Leichtkraftrad*, *Moped*, *Motorfahrrad*, *Leichtmotorrad*. Nieznajomość zakresu znaczeniowego pojęć z ww. dziedziny między prawem polskim a prawem krajów niemieckojęzycznych – jak wykazał Chromik – może prowadzić do ich błędnego przekładu.

## 4.2. Zmiany w obrębie struktury języka

Oprócz różnic w terminologii specjalistycznej w analizowanym korpusie można zauważyć także kilka różnic w obrębie struktury języka uwidaczniających się w morfologii, składni i ortografii. Co więcej, różnice wynikające z pluricentryzmu niemieckojęzycznej mogą dotyczyć także pragmatycznej funkcji języka, o czym szerzej pisałem w kontekście analizy austriackiego języka prawa (Kubacki 2015: 28).

W zakresie morfologii na uwagę zasługują przede wszystkim różnice w tworzeniu oraz dystrybucji skrótów i skrótowców – tabela nr 5. Jak już wspomniano wcześniej, Szwajcarzy rzadziej używają form skróconych aniżeli Niemcy i Austriacy. Co więcej, forma skrócona wyrazu lub wyrazów jest inaczej zapisywana, o czym świadczy przykład (2). W przykładzie (3) można zauważyć odmienną pod względem słowotwórczym strukturę złożenia. Wersja niemiecka jest zapisana za pomocą dywizu i nie zawiera w środku interfiksu, natomiast wersja austriacka i szwajcarska wykazuje pisownię łączną, a elementy złożenia powiązane interfiksem „-en”.

Tab. 5. Różnice w budowie i dystrybucji skrótów i skrótowców

Poz.	Desygnat	Niemcy	Austria	Szwajcaria
1.	Data urodzenia	nie dotyczy	Geb.datum	Geburtsdatum
2.	Sp. z o.o.	GmbH	Ges.m.b.H. / GesmbH	GmbH
3.	Homologacja typu	FG-Typ- Genehmigung	Typengenehmi- gung	Typen-geneh- migung
4.	Numer identyfikacyjny pojazdu	Fahrzeug-Iden- tifizierungs- nummer	Fahrzeug-Iden- tifi-zierungs- nummer / FIN	Fahrgestell- nummer

Źródło: opracowanie własne autora.

W zakresie składni charakterystyczne są jedynie ograniczenia w użyciu złożeń, pokazane na przykładach w tabeli nr 6 (zob. Kubacki 2007: 131). Analizowany korpus składa się przede wszystkim z terminów, które nie występują w zdaniach.

Tab. 6. Ograniczenia w użyciu złożeń

Poz.	Desygnat	Niemcy	Austria	Szwajcaria
1.	Rodzaj pojazdu	Fahrzeugart	Art des Fahr- zeuges	Art des Fahrzeugs
2.	Rodzaj nadwozia	Aufbauart	Art des Aufbaus	-

Źródło: opracowanie własne autora.

Chociaż w języku niemieckim RFN język specjalistyczny wykazuje tendencję do złożeń, to już w jego odmianach, np. wariancie austriackim i szwajcarskim, uwidacznia się tendencja odwrotna, a więc dekompozycja, czyli zamiana kompozitum na grupę wyrazową. Podane przykłady ilustrują zamianę dwuskładnikowego złożenia na grupę dopełniającową.

Ponadto w szwajcarskiej odmianie języka niemieckiego częściej używa się przymyka w *ciągu/w przeciagu* w postaci *innert* niż *innerhalb*, a także czasownika *anulować* – *annullieren* niż syntagmy *für ungültig erklären* w kontekście unieważniania dokumentów samochodowych.

W zakresie ortografii szwajcarska odmiana niemczyzny nie posiada w swoim alfabecie litery „ß” (szet) i stąd zapis takich wyrazów, jak *Strassenverkehrsamt* – wydział komunikacji, *Ausserverkehrsetzung* – wyrejestrowanie pojazdu czy *weiss* – biały przez podwójne „ss” nie budzi zastrzeżeń. Zdziwienie budzi natomiast zapis koloru *weiß* w Austrii bez „szet”. Oprócz tego w dokumentach samochodowych można stwierdzić dwa warianty zapisu wyrazu *typ* w znaczeniu typ/model pojazdu: w Austrii *Type*, zaś w Niemczech i Szwajcarii *Typ*.

## 5. Błędy w tłumaczeniu dokumentów samochodowych

Na koniec chciałbym pokazać na jedynym dostępnym mi przykładzie tłumaczenia<sup>15</sup>, jakie błędy popełnił tłumacz przysięgły języka niemieckiego w tłumaczeniu austriackich dokumentów samochodowych. Przekład poświadczony wykonano w sierpniu 2016 roku i obejmował łącznie cztery strony A4. Był to dowód rejestracyjny pojazdu ciężarowego Mitsubishi – część I oraz część II, a także umowa sprzedaży tego pojazdu, która nie weszła do korpusu analizowanych dokumentów.

Tłumacz nie odwzorował tabelarycznego układu w tłumaczeniu, lecz umieścił tekst przekładu w poszczególnych wierszach, a także nie podał stron dokumentu źródłowego ani nie ponumerował stron własnego tłumaczenia.

Abstrahując od niepoprawnego językowo określenia rodzaju wykonanego tłumaczenia (*\*tłumaczenie przysięgłe* zamiast *tłumaczenie poświadczone*, względnie *tłumaczenie uwierzytelnione*), tłumacz popełnił **błędy tłumaczeniowe**, do których zaliczam błędy terminologiczne (niewłaściwa terminologia lub frazeologia subjęzyka specjalistycznego), błędy rzeczowe (brak tłumaczenia fragmentów tekstu źródłowego)

---

<sup>15</sup> Dostęp do tłumaczeń poświadczonych kolegów po fachu jest utrudniony ze względu na to, że: (1) tłumacze nie mają obowiązku przechowywać sporządzonych tłumaczeń, (2) nawet gdyby je przechowywali, obowiązuje ich tajemnica zawodowa, co oznacza, że nie mogą ich udostępniać osobom trzecim bez usunięcia danych wrażliwych, (3) tłumacze nie dysponują często dokumentem źródłowym, a w takiej sytuacji ewentualnie udostępnione tłumaczenie ma niewielką wartość analityczną, (4) tłumacze niechętnie udostępniają swoje tłumaczenia z obawy przed możliwą krytyką.

i błędy formalne (brak rozszyfrowania skrótu lub skrótowca)<sup>16</sup>, oraz **błędy językowe**. Zebrałem je wszystkie w tabeli nr 7 wraz z propozycją ich korekty oraz określeniem typu błędu<sup>17</sup>. Dodajmy, że jeśli chodzi o kategorię błędów językowych, to za Andrzejem Markowskim (2005: 1553) zaliczam do nich błędy ortograficzne i interpunkcyjne, a także systemowe (językowe) i użycia (stylistyczne). W obrębie błędów systemowych mieszczą się błędy gramatyczne (fleksyjne i składniowe), błędy leksykalne (słownikowe, frazeologiczne i słowotwórcze) oraz błędy fonetyczne.

Tab. 7. Błędy w tłumaczeniu poświadczonym dokumentów samochodowych

Poz.	Termin niemiecki	Ekwiwalent przekładowy (zapis jak w oryginale)	Propozycja korekty	Typ błędu
1.	Zulassungsstelle	Urząd Komunikacji	organ rejestrujący	terminologiczny

<sup>16</sup> Zgodnie z § 51. *Kodeksu tłumacza przysięgłego* (2011: 23) „skróty i skrótowce użyte w języku źródłowym należy rozwinąć i podać w języku docelowym w pełnym brzmieniu, z wyjątkiem skrótów nazw powszechnie znanych; skróty i skrótowce o znaczeniu nieznanym dla tłumacza należy zostawić w brzmieniu użytym w języku źródłowym bez rozwinięcia z uwagą stwierdzającą, że skrót lub skrótowiec został przytoczony w brzmieniu podanym w tłumaczonym tekście, ponieważ jego znaczenie nie zostało przez tłumacza odnalezione w dostępnych mu źródłach”. Kodeks – jak przytoczono powyżej – wyraźnie nakreśla sposób postępowania tłumacza ze skrótami i skrótowcami. Dlatego ten typ błędu można uznać za formalny.

<sup>17</sup> Oprócz dokumentów samochodowych dysponowałem także przekładem austriackiej umowy sprzedaży pojazdu. Niestety, w tym tłumaczeniu popełniono tzw. błąd krytyczny, przekładając kluczowe zdanie *Der vereinbarte Kaufpreis wurde erlegt* jako *Pojazd przekazany nieodpłatnie*. Czasownik *erlegen* jest austriacyzmem (odnotowanym *notabene* w jednojęzycznym słowniku Dudena i oznaczonym kwantyfikatorem „austriacki”) i w tym kontekście oznacza: *uiścić coś, zapłacić za coś*. Zatem poprawne tłumaczenie zdania powinno brzmieć: *Uiszczono ustaloną cenę kupna/cenę sprzedaży*. Ponadto dokument ten świadczy także o występowaniu różnic pragmatycznych pomiędzy analizowanymi odmianami języka niemieckiego (zob. 4.2.). Widnieje w nim rubryka *Titel – tytuł* świadcząca o zamiatowaniu Austriaków do tytułomanii i podawania tytułów w dokumentach.

2.	KFG = Kraft-fahrgesetz	Ustawa o pojazdach	ustawa o pojazdach mechanicznych	terminologiczny
3.	DVR = Daten-verarbeitungs-register	DVR	Rejestr Przetwarzania Danych (w Austrii)	formalny
4.	GS St. Aegidi = Geschäftsstelle Sankt Aegidi	GS ST. Aegidi	filia/oddział w St. Aegidi/Sankt Aegidi	formalny, ortograficzny
5.	inländische nationale Typen-genehmigung	zgodne z typem, wyciąg z danych	krajowa homologacja typu (pojazdu)	rzeczowy, terminologiczny
6.	Antragsteller: ist <b>Besitzer</b> , dies ist kein Eigentums-nachweis	zleceniodawca: <b>właściciel</b> , to nie jest dowód własności	Zleceniodawca jest <b>posiadaczem</b> . Niniejszy dokument nie stanowi dowodu własności.	terminologiczny
7.	Pritsche	platforma	nadwozie skrzyniowe	terminologiczny
8.	Beg. Plakette = Begutachtung-splakette	plakietka dopuszczająca	nalepka kontrolna; nalepka dopuszczająca	stylistyczny
9.	Stütz-/Sattellast	nacisk przyczepy	obciążenie pionowe sprzęgu siodłowego <sup>18</sup>	terminologiczny

<sup>18</sup> Zob. niemiecka i polska wersja Dyrektywy 2007/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 września 2007 r. ustanawiająca ramy dla homologacji pojazdów silnikowych i ich przyczep oraz układów, części i oddzielnych zespołów technicznych przeznaczonych do tych pojazdów.

10.	Abgasklasse /-verhalten nach	stan spalin zgodny z	klasa emisji spalin / toksyczność spalin <sup>19</sup> wg	terminologiczny
11.	Korr. Absorptionskoeff. = korrigierter Absorptionskoeffizient	współczynnik zaciemnienia	skorygowana wartość współczynnika absorpcji <sup>20</sup>	terminologiczny
12.	Kraftstoffverbrauch gesamt	łącznie	łącznie zużycie paliwa <sup>21</sup>	rzeczowy
13.	A13 Räder, Bereifung / A17 Auflagen / A18 Behördliche Eintragungen / A19 Anmerkungen / A20 Anlage	A13/A17/A18/A19/A20: urzędowe wpisy	A13 Koła, opony / A17 Ograniczenia / A18 Adnotacje urzędowe / A19 Uwagi / A20 Załączniki	rzeczowy; stylistyczny
14.	ET = Einpresstiefe	ET	odsadzenie koła <sup>22</sup>	formalny
15.	Anzahl der Vorzulassungen	liczba wcześniejszych dopuszczeń do ruchu	liczba poprzednich rejestracji	stylistyczny

Źródło: opracowanie własne autora.

<sup>19</sup> Tamże.

<sup>20</sup> Tamże.

<sup>21</sup> Tamże.

<sup>22</sup> Tamże.



## 6. Podsumowanie

Zaprezentowana powyżej analiza języków specjalistycznych, jakimi są język urzędowy i język techniczny, potwierdziła, że pluricentryzm językowy i wiążące się z nim znaczne zróżnicowanie terminologiczno-językowe poszczególnych wariantów niemieczyny nie są wystarczająco uwzględniane w badaniach translatorycznych. W związku z tym brakuje niemiecko-polskich źródeł leksykograficznych uwzględniających koncepcję pluricentryzmu językowego. Tłumacz – sporządzając tłumaczenia poświadczane m.in. dokumentów samochodowych – stoi przed nie lada wyzwaniem i zdany jest na samodzielne poszukiwania terminologiczne, które dotyczą przede wszystkim przekładu dokumentów pochodzących z Austrii i Szwajcarii. Zlekceważenie przez tłumacza poszukiwań i zdanie się na domysły, co austriackie czy szwajcarskie sformułowania mogą znaczyć, nierzadko skutkuje błędnym tłumaczeniem.

## Bibliografia

- Ammon, Ulrich. 1995. *Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten*. Berlin et al.: Walter de Gruyter.
- Ammon, Ulrich. 1998. Plurilingualität oder Pluriarealität? Begriffliche und terminologische Präzisierungsvorschläge zur Plurizentrität des Deutschen – mit einem Ausblick auf ein Wörterbuchprojekt. W *Deutsche Sprache in Raum und Zeit, FS zum 60. Geburtstag von Peter Wiesinger*, red. Ernst Patočka. Wien: Praesens Verlag, s. 313–322.
- Chromik, Grzegorz. 2010. Trudności związane z rozbieżnością znaczeniową między polskimi a niemieckimi terminami prawnymi z zakresu przepisów drogowych. W *Tłumaczenie – leksyka, frazeologia, styl*, red. Krzysztof Hejwowski. Warszawa: Instytut Lingwistyki Stosowanej UW, s. 278–284.
- Clyne, Michael George. 1995. *The German Language in a Changing Europe*. Cambridge: CUP.
- Clyne, Michael George. 2005. Plurizentrische Sprachen. W *Soziolinguistik. Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache*

- und Gesellschaft*. 2. vollständig neu bearbeitet und erweiterte Auflage, red. Ammon Ulrich et al., t. 1, Berlin et al.: Mouton de Gruyter, s. 296–300.
- Dargiewicz, Anna. 2004. DACH-Länder und eine deutsche Sprache? Die sprachliche und kulturelle Besonderheit des Österreichischen. [w:] *Wschód-Zachód. Dialog języków i kultur w kontekście globalizacji*, red. Zoi Nowożenowa, Grażyna Lisowska. Słupsk: Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku, s. 20–29.
- De Cillia, Rudolf. 2006. Varietätenreiches Deutsch. Deutsch als pluri-zentrische Sprache und DaF-Unterricht. W *Begegnungssprache Deutsch – Motivation, Herausforderung, Perspektiven*, red. Hans-Jürgen Krumm/Paul Portmann-Tselikas. Innsbruck et al.: Studien Verlag, s. 51–65.
- Firyn, Sylwia. 2010. Österreichische Standardlexik im ‚Duden. Universalwörterbuch, Handwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache‘, Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache‘ sowie in der älteren und neueren Ausgabe des ‚Handwörterbuchs Deutsch-Polnisch‘ von Jan Chodera, Stefan Kubica und Andrzej Bzdęga. W *Deutsche und polnische Lexikographie nach 1945 im Spannungsfeld der Kulturgeschichte*, red. Lech Zieliński et al. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang, s. 51–64.
- Firyn, Sylwia. 2012. Regionalizmy w przekładzie na podstawie tłumaczeń niemiecko-polskich. W *Rocznik Przekładoznawczy* nr 7, s. 51–64.
- Graf, Martin Hannes i Manfred Michael Glauninger. 2009. Dialektale Aspekte der deutschen Fußballsprache in Österreich und der Schweiz. W *Flickflack, Foul und Tsukahara. Der Sport und seine Sprache*, red. Armin Burkhardt, Peter Schlobinski. Mannheim et al.: Dudenverlag, s. 133–142.
- Graf, Martin Hannes i Manfred Michael Glauninger. 2010. Österreichischer und schweizerdeutscher Fußball-Jargon im Spiegel charakteristischer Wörter und Wendungen. W *Der Deutschunterricht* 62, z. 3, s. 66–75.
- Kierzkowska, Danuta, red. 2011. *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*. Warszawa: Translegis.
- Krzysztoforska-Weisswasser, Zofia. 1994. *Mustersammlung österreichischer Dokumente und Schriftstücke für Gerichtsdolmetscher*. Warszawa: TEPIS.

- Kubacki, Artur Dariusz. 2007. Problemy tłumaczenia niemieckojęzycznych dokumentów samochodowych. W *Współczesne kierunki analiz przekładowych*, red. Maria Piotrowska, Seria Język a Komunikacja 18. Kraków: Tertium, s. 121–132.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2011a. Austriacki język prawa – z doświadczeń tłumacza. W *Komunikacja specjalistyczna* t. 4, s. 212–224.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2011b. *Neue Auswahl deutschsprachiger Dokumente*. Warszawa: Translegis.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2012. *Tłumaczenie poświadczane. Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Kubacki Artur Dariusz. 2014a. O problemach tłumaczenia niemieckojęzycznych dokumentów szkolnych. W Joanna Dybiec-Gajer, Anna Tereszkievicz (red.): *Słowo – kontekst – przykład*. Seria Język a Komunikacja 34. Kraków: Tertium, s. 171–186.
- Kubacki Artur Dariusz. 2014b. Pluricentryzm w niemieckim języku standardowym i specjalistycznym. W *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication* vol. 17, s. 163–181.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2015. Pluricentryzm w niemiecko-polskich słownikach ogólnych i specjalistycznych. W *Lingwistyka Stosowana/Applied Linguistics/Angewandte Linguistik* nr 15: 4, s. 33–46.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2015b. *Wybór dokumentów austriackich dla kandydatów na tłumaczy przysięgłych*, Chrzanów: Wydawnictwo Biuro Tłumaczeń KUBART.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2016a. Plurizentrik in der Fachübersetzung am Beispiel der schweizerischen Rechtssprache. [W:] *Akten des XIII. Internationalen Germanistenkongresses Shanghai 2015 – Germanistik zwischen Tradition und Innovation. Band 2*, red. Jianhua Zhu, Jin Zhao, Michael Szurawitzki, Publikationen der Internationalen Vereinigung für Germanistik (IVG), Band 21. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang, s. 55–59.
- Kubacki, Artur Dariusz. 2016b. Der plurizentrische Ansatz in der Rechtsübersetzung. Eine Fallstudie zur schweizerhochdeutschen und bundesdeutschen Terminologie im Familienrecht. W *Lingwistyka Stosowana/Applied Linguistics/Angewandte Linguistik* nr 18: 3, s. 65–77.

- Kubacki, Artur Dariusz. 2016c. Wpływ języków słowiańskich na austriacką i szwajcarską odmianę języka niemieckiego W *Tradycja i nowoczesność. Język i literatura Słowian Wschodnich*, red. Halina Chodurska, Aurelia Kotkiewicz. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, s. 269–280.
- Lang, Elisabeth. 2010. Plurizentrik als Übersetzungsproblem. W *Germanistische Linguistik extra muros – Aufforderungen. Linguistische Treffen in Wrocław*, vol. 5, red. Iwona Bartoszewicz et al. Wrocław–Dresden: Oficyna Wydawnicza ATUT-Neisse Verlag, s. 197–203.
- Muhr, Rudolf, red. 2012. *Non-Dominant Varieties of Pluricentric Languages. Getting the Picture*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang.
- Paluszek, Karolina. 2014a. Die Besonderheiten der österreichischen Rechtssprache. W *Comparative Legilinguistics. International Journal for Legal Communication* vol. 19, s. 27–48.
- Paluszek, Karolina. 2014b. Tak samo czy inaczej? – terminologia języka prawnego w Niemczech i Austrii. W *Monitor Prawniczy* nr 7. Dodatek specjalny, s. 29–33.
- Pohl, Heinz Dieter. 2007. *Die österreichische Küchensprache. Ein Lexikon der typisch österreichischen kulinarischen Besonderheiten (mit sprachwissenschaftlichen Erläuterungen)*. Wien: Praesens Verlag.
- Pollak, Wolfgang. 1994. *Österreich und Europa: sprachkulturelle und nationale Identität*. Wien: Institut für Sozio-Semiotische Studien.
- Radzik, Anna. 2007. Die regionalen Varietäten des Deutschen im fremdsprachlichen und muttersprachlichen Unterricht. W *Wschód–Zachód. Dialog kultur. Tom II. Studia na literaturę i językiem*, red. Dorota Werbińska, Barbara Widawska. Słupsk: Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku, s. 202–207.
- Radzik, Anna. 2012. Die nationalen Standardvarietäten des Deutschen und interkulturelle Kompetenz im DaF-Unterricht. W *Interkulturalität in Sprache, Literatur und Bildung*, red. Bianca Benišková. Pardubice: Univerzita Pardubice, s. 14–22.
- Solová, Regina. 2013. *Norma i praktyka w przekładzie tekstów skonwencjonalizowanych. Na materiale tłumaczeń poświadczonych z języka polskiego na język francuski i z języka francuskiego na język polski*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.
- Stanaszek, Maciej. 2007. Tłumacz jako kucharz teoretyk, czyli o przekładzie nazw kulinariów austriackich na język polski. W *Językowy*

- obraz świata w oryginale i przekładzie*, red. Anna Szczęsny, Krzysztof Hejwowski. Siedlce: Instytut Lingwistyki Stosowanej UW, s. 449–466.
- Szulc, Aleksander. 1999. *Odmiiany narodowe języka niemieckiego. Geneza – rozwój – perspektywy*. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- Szulc, Aleksander. 2005. Niemiecki język standardowy – od pozornej jedności do realnego pluricentryzmu. W *Przegląd Uniwersytecki* nr 3, s. 25–27.
- Utri, Reinhold. 2010. Gibt es dialektale Fachsprachen? Erörterungen am Beispiel des Donauschwäbischen. W *Komunikacja specjalistyczna* t. 2, s. 156–165.
- Utri, Reinhold. 2012. Die regionale Vielfalt des Deutschen als Kulturrealität am Beispiel des Österreichischen Deutsch. W *Mensch – Sprachen – Kulturen. Beiträge und Materialien der internationalen wissenschaftlichen Jahrestagung des Verbandes Polnischer Germanisten*, red. Grzegorz Pawłowski et al. Warszawa: Euro-Edukacja, s. 409–422.
- Utri, Reinhold. 2013a. *Austrian languages for special purposes*. W *Lingwistyka Stosowana/Applied Linguistics/Angewandte Linguistik* t. 7, s. 165–177.
- Utri, Reinhold. 2013b. Standardsprache und Plurizentrik – am Beispiel des Österreichischen Deutsch. W *Zeitschrift des Verbandes Polnischer Germanisten* t. 2, s. 29–42.
- Utri, Reinhold. 2014a. *Die Plurizentrität der Sprachen – Geschichte, derzeitiger Stand, Ausblicke*. W *Germanica Wratislaviensis* t. 139, s. 335–346.
- Utri, Reinhold. 2014b. Die Plurizentrität der deutschen Sprache(n) im Lichte der anthropozentrischen Theorie der menschlichen Sprachen. W *Kwartalnik Neofilologiczny* t. 4, s. 677–694.
- Słowniki:
- Ammon, Ulrich et al., red. 2004. *Variantenwörterbuch des Deutschen. Die Standardsprache in Österreich, der Schweiz und Deutschland sowie in Liechtenstein, Luxemburg, Ostbelgien und Südtirol*. Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Bickel, Hans, Landolt, Christoph. 2012. *Schweizerhochdeutsch, Wörterbuch der Standardsprache in der deutschen Schweiz*. Berlin et al.: Dudenverlag.

- Bigler, Ingrid. 1987. *Unser Wortschatz, Schweizer Wörterbuch der deutschen Sprache. Mit einem umfassenden Textteil zu Wortgebrauch und Grammatik*. Zürich: Sabe.
- Blok, Czesław, Jeżewski, Wiesław. 1996. *Ilustrowany słownik samochodowy 6-języczny*. Warszawa: Wydawnictwa Komunikacji i Łączności.
- Burdka, Marek i Krzysztof Trzeciak. 2002. *Słownik dla diagnosty – angielski, niemiecki, włoski, Poradnik Serwisowy Nr 5/2002*. Warszawa: Wydawnictwo Instalator Polski.
- Die österreichische Terminologie. Verzeichnis wichtiger Rechtsbegriffe geordnet nach Rechtsgebieten Deutsch-Polnisch*. 1997. Österreichischer Verband der Gerichtsdolmetscher Wien.
- Duden, *Deutsches Universalwörterbuch*. 2011. 7. Auflage. Berlin et al.: Dudenverlag.
- Ebner, Jakob. 2013. *Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch des österreichischen Deutsch, 4. völlig überarbeitete Auflage*. Berlin et al.: Dudenverlag.
- Fussy, Herbert i Ulrike Steiner, red. 2006. *Österreichisches Wörterbuch*. 40., neu bearbeitete Auflage, herausgegeben im Auftrags des Bundesministeriums für Bildung, Wissenschaft und Kultur. Wien: Verlag öbv & hpt.
- Kilian, Alina i Agnieszka Kilian. 2014. *Słownik języka prawniczego i ekonomicznego niemiecko-polski*. 3. wydanie. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Markhardt, Heidemarie. 2006. *Wörterbuch der österreichischen Rechts-, Wirtschafts- und Verwaltungsterminologie*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang.
- Markowski, Andrzej, red. 2005. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Meyer, Kurt. 2006. *Schweizer Wörterbuch. So sagen wir in der Schweiz. Mit einem Beitrag von Hans Bickel*. Frauenfeld et al.: Verlag Huber.
- Walczyński, Michał i Stanisław Zasada. 2004. *Niemiecko-polski słownik specjalistyczny motoryzacja*. Zielona Góra: Wydawnictwo Kanton.

Źródła internetowe:

Dyrektywa Rady 1999/37/WE z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie dokumentów rejestracyjnych pojazdów, Dziennik Urzędowy WE L

- 138/57, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31999L0037&from=pl> (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Dyrektywa 2007/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 września 2007 r. ustanawiająca ramy dla homologacji pojazdów silnikowych i ich przyczep oraz układów, części i oddzielnych zespołów technicznych przeznaczonych do tych pojazdów, Dziennik Urzędowy UE L 263/1, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0046&from=PL> (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Kodeks postępowania administracyjnego, Dziennik Ustaw z 2017 r. poz. 1257, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19600300168> (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Kodeks postępowania cywilnego, Dziennik Ustaw z 2016 r. poz. 1822, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640430296> (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Kraftfahrzeuggesetz, <https://www.jusline.at/gesetz/kfg> (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Straßenverkehrszulassungsordnung, [https://www.gesetze-im-internet.de/stvzo\\_2012/](https://www.gesetze-im-internet.de/stvzo_2012/) (data dostępu 17.07.2017 r.).
- Verkehrszulassungsverordnung, <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19760247/index.html> (data dostępu 17.07.2017 r.).